

השכלה גבוהה לחרדים - התכנית לחומש הבא

פרסום לצורך שימוע ציבורי

רביד עומסי, ישי פרנקל

הועדה לתכנון ותקצוב

בהתבסס על המחקר המלווה של גלעד מלאך ולי כהנר

אפריל 2016

מבנה המצגת והדיון

- עקרונות היסוד
  - הרחבה כמותית
  - הדגשת מימד האיכות
  - מכוונות לצרכי המשק והציבור החרדי
  - רגישות לערכי היסוד
- המלצות פרטניות
  - המלצות פרטניות הנגזרות מעקרונות היסוד
- (עיקרי המלצות המחקר המלווה)

עקרונות מדיניות

1. המשך ההרחבה הכמותית, הגדרת יעדים לגידול משמעותי במספר הסטודנטים החרדים וכלים לממש יעדים אלה
2. הדגשת מימד האיכות האקדמית במגוון התכניות המכוונות כלפי האוכלוסיה החרדית
3. מכוונות לצרכי המשק בכללותו ולצרכים הייחודיים של האוכלוסיה החרדית
4. רגישות לערכי יסוד בתחום השוויון והאתוס האקדמי - הפרדה מגדרית היא סוגיה בעייתית ומורכבת

מדיניות: הרחבה כמותית

- המשך הפעילות להגדלה משמעותית של מספרי הסטודנטים החרדים בהשכלה הגבוהה
- המשך המתווה המכיר בכך שלעת עתה ההפרדה היא כורח המציאות עבור מרבית האוכלוסיה החרדית על רקע שילוב הפער הפדגוגי והתרבותי אשר ייבחן שוב בסוף תוכנית החומש
- הירידה בגיל הסטודנטים החרדים (בייחוד בקרב הנשים) מדגישה עוד יותר את הצורך דלעיל.
- הגדלת המשאבים לתכנית המלגות-הלוואות. חידוד המלגות עבור מקצועות נדרשים.
- הגדרת יעדים כמותיים לסטודנטים בכלל התארים, כולל תארים מתקדמים

מדיניות: שיקולים אקדמיים

- תארים מתקדמים אך ורק במוסדות הרגילים
- אנו שואפים לתמהיל דומה של הסטודנטים החרדים ביחס לאוכלוסיה הכללית בשני תחומים מרכזיים:
  - שיעור הסטודנטים באוניברסיטאות
  - שיעור הסטודנטים בתחומי המדעים וההנדסות
- בחינת חסמים במכינות, לדוגמא הרחבתן לגברים בגילאי 18-22*

מכוונות לצרכי המשק והציבור החרדי

- הגדלה משמעותית של היצע התכניות להכשרת מורים למגזר החרדי, תוך הדגשת תחומים בהם הפער גדול במיוחד כגון לימודי ליבה
- עדכון רשימת התיעדוף של המקצועות השונים, ומתן הדגשה יתירה לתחומים המבוקשים. יש פער מיוחד בתחומי המדעים וההנדסות.
- עידוד "תכניות דגל", גם אם יקרות, על מנת לפרוץ לתחומים חדשים. בחומש הקודם הייתה זו תכנית לתארים שניים בפסיכולוגיה. רעיונות לדוגמא - תארי מחקר מתקדמים, רפואה, מדעים מדוייקים.

הפרדה ושילוב

- ההפרדה המגדרית הסטודנטית במסגרות הייעודיות לחרדים הינה תנאי הכרחי עבור מרבית האוכלוסיה החרדית כפי שעולה במחקר. יחד עם זאת, יש להבטיח שההפרדה מתקיימת רק במינימום הנדרש בכיתות הלימוד ובהתאם לכללים ולהנחיות שנקבעו בהנחיות מל"ג. המל"ג תאכוף החלטתה בכדי להבטיח מניעת זליגת הפרדה, לרבות הטלת סנקציות
- עידוד פתיחת תכניות נפרדות בתוך הקמפוס בתכניות ומסלולים שבהם ניתן לכתור ליתר שילוב:
- עפ"י מחקר הערכה, כ-30% מהסטודנטים הפוטנציאליים יסכימו או יהיו מעוניינים להשתלב בתוכניות בתוך הקמפוסים. השתלבות זו אפשרית בכיתות הרגילות ו/או בכיתות נפרדות לחרדים בכותלי הקמפוס, כאשר יתר המרחב הציבור משותף עם כלל הסטודנטים.
- ניתן גם לעודד מסלולים הדרגתיים, בהם בתחילת המסלול הלימודים נערכים בכיתות נפרדות (בקורסי היסוד, למשל), ובהמשך הסטודנטים משתלבים בכיתות הרגילות.

המלצות מדיניות

- חיזוק המחירים הקיימים והרחבתם
  - על מנת להגדיל את מספר הסטודנטים החרדים בהשכלה הגבוהה, יש לחזק ולהרחיב את המחירים הקיימים על מנת שתוכלנה לקלוט סטודנטים נוספים.
  - ככלל לא יפתחו מחירים נוספים, אך יישקלו חריגות במקרים של צורך ייחודי כגון - הכשרת מורים, פריפריה, אוניברסיטאות.

המלצות מדיניות

- הקמת תכניות לעידוד ותמרוץ קליטת סטודנטים בכותלי הקמפוסים הרגילים
  - בכיתות נפרדות או משותפות בכותלי הקמפוס
  - בניית מודלים שיעודדו לימוד שנים מתקדמות לתואר במוסדות האם
- חידוד אמות מידה והקפדה על הפרדה מותרת ואסורה במסגרות החרדיות
  - ההפרדה המגדרית תוגבל לכיתות הלימוד בלבד ולא תותר כל הפרדה מחוץ לתחומי הכיתות;
  - לא יינתנו הנחיות בנוגע ללבוש או דרישות צניעות אחרות
  - לא תופלנה סטודנטים/יות או מרצים/ות בשל מינם/ן.
  - יחודדו ויפורסמו הנחיות בהתייחס לאיסורים וכן קו פניות ציבור - תתוגבר האכיפה והפיקוח בנושא

המלצות מדיניות - המשך

- עידוד השלמת בגרויות לחרדים בדחיית שירות במסגרת המכינות
  - לפעול להסרת החסמים הקיימים על מנת לאפשר לחרדים בדחיית שירות להשתלב במכינות הקדם אקדמיות
- דגש על תחום ההוראה : הרחבת תכניות ומח"רים במכללות האקדמיות להוראה.
- הרחבת היצע התוכניות להכשרת מורים חרדים במכללות להכשרת עובדי הוראה.
- העלאת משקל מקצוע ההוראה (במקצועות שיוגדרו בהמשך) באשכולות המקצועות

המלצות מדיניות - המשך

- הרחבת תכנית המלגות וההלוואות
  - ההיצע הקיים כבר לא עונה על הביקוש
  - העלאת אחוז הזכאים ל-40% תוך העדפה ברורה של תחומי לימוד מועדפים
  - יש להרחיב התכנית הקיימת גם לסטודנטים לתארים מתקדמים ולמכינות
  - יצירת שיוויון במלגות בין גברים לנשים

המלצות מדיניות - המשך

- הגדרת אוכלוסיית היעד
  - לעת הזאת תשמר ההגדרה הקיימת, קרי, קבלת תלמידים אשר למדו בתיכון חרדי עפ"י הגדרות משרד החינוך והחוק, ובהתאם לשני הרציונאלים - אקדמי ותרבותי - במצטבר
  - לצורך מתן מענה למועמדים העונים על שני הרציונלים אך אינם נכללים מטעמים טכניים בהגדרה, תערך בחינה עם משרד החינוך לגבי בתי ספר שאינם נכללים בהגדרה הקיימת
  - כמו כן, תתאפשר למוסדות בחינה פרטנית של מועמדים העומדים בשני הרציונאלים במצטבר, במגבלות שייקבעו
- ההמלצה על גמישות ניהולית נוספת מעלה קשיים משפטיים וסוגיות מהותיות ועל כן נמצאת בבחינה. ככל שיומלץ לאמצה היא תפורסם לשימוע ציבורי
- ועדת ההיגוי תמשיך לעקוב אחר שינויים והתפתחויות במערכת החינוך החרדית בנוגע להגדרת אוכלוסיית היעד

המלצות מדיניות - המשך

• תארים מתקדמים :

- הכפלת מספר הסטודנטים החרדים לתארים מתקדמים
- לעת הזאת, המדיניות כי תארים מתקדמים יתקיימו רק בקמפוסים הרגילים לא תשתנה

המלצת החוקרים בנוגע לתואר שני בתחום החינוך דורשת בירור נוסף.

ההמלצה הנוגעת לתואר שני במקצועות טיפוליים מעלה קשיים משפטיים משמעותיים ועל כן לעת עתה תיוותר המדיניות בעניין על כנה. ככל שתגבש המלצה אחרת בנושא, היא תובא לשימוע ציבורי

המלצות מדיניות - המשך

- המשך תהליך העברת הפלטפורמות לאחריות מלאה של מוסד אקדמי אחד, עד אז,
- לאפשר פתיחת תוכניות נוספות לתואר ראשון רק עם מוסד דומיננטי המלמד בפלטפורמה
- לא לתאפשר פתיחת תוכניות חדשות לתואר שני בפלטפורמות

המלצות מדיניות - המשך

- בחינה מחודשת של אשכולות המקצועות המועדפים
- עידוד פיתוח תכניות ייחודיות על מנת לפרוץ לתחומים חדשים, ע"י פתיחת תוכניות ו/או תוכנית מלגות ייעודית
- תחומי הנדסה ומדעים ("תלפיות חרדי להיי-טק") ועוד
- סטודנטים חרדיים לתארים מתקדמים בכיתות לימודים רגילות
- פיתוח ועידוד אפשרויות של סטודנטים הלומדים בסמינרים חרדים לא-אקדמיים להשתלב בפעילות לימודים אקדמית בו זמנית תחת פיקוח הדוק
- לדוגמא על ידי תכניות או"פ ואפיקי המעבר שזו מאפשרת שימוש בטכנולוגיות הוראה מקוונות